

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Poenitentia Et Reliqvis Sacramentis

Vindalium, 1646

Sect. II. De natura, & institutione matrimonij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38867

dicendum de eo qui post sponsalia, in terras remotas domicilium suum transfert. Sponsa enim non tenetur eum sequi, nisi aliter inter eos conuentum sit. Et multo minus si sponsus vagari velit; ea enim conditio est nimis dura, ut ad eam censetur sponsa se obligasse.

 SECTIO II.

*De natura, & institutione
Matrimonij*

CONCLUSIO I.

Matrimonium per se est res bona & licita, iurisque naturalis. Prior pars est de fide, contra non paucos veteres hæreticos, qui dicebant nuptias non esse à Deo, sed à Dæmone, earumque usum esse illicitum. Probatum autem potest, tum quia ex Genes. 1. & 9. constat Deum tam ante, quam post peccatum Adæ matrimonium approbasse. Tum quia Christus Matth. 19. contra Iudæos disputat de indissolubilitate matrimonij, eamque à Deo institutam docet verbis illis, Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Tum quia idem Christus interfuit

nuptiis in Cana Galileæ celebratis, vt liquet ex cap. 2. Ioan. Tum denique quia Paulus sæpe matrimonium laudat, etsi virginitatem illi præferat, vt cõstat ex 1. Cor. 7. & ex cap. 13. epist. ad Hebræos; ex quibus etiam locis Patres eandem passim veritatem confirmant.

Accedit ratio: nam negari non potest, quin propagatio naturæ humanæ sit res per se bona; non potest autem natura humana modo debito, & convenienti propagari sine matrimonio: siquidem ad legitimam illius propagationem requiritur, non tantum procreatio filiorum, sed etiam illorum nutritio & educatio, ad quod necessarium est, vt pater & mater, nexu quodam indissolubili, inter se sint coniuncti. Si enim tale vinculum inter illos tollatur, vel non rectè, vt par est, proles educabitur, vel si cõtingat ita educari, hoc erit per accidens, & non ex vi alicuius obligationis, quæ inter virum & foeminam intercedat; qualis certè requiritur, vt in re tanti momenti; legitimæ proles educationi sufficienter prouisum sit, eo modo quo ratio naturalis docet illi prouidendum esse.

Posterior pars suadetur: nam quoad præsens, illud dicitur iuris naturalis, quod sit ipsa dictante natura, seu ad quod

natura ipsa propendet. Atqui homines naturaliter propendent in matrimonium; ergo matrimonium secundum se est ex iure ipso naturæ. Probatur minor, quia quælibet res naturalis inclinatur ad conseruationem sui, & si corruptioni obnoxia sit, ad conseruationem suæ speciei, per generationem indiuiduorum, & conuenientem prolis educationem. Homo autem non potest conuenienter naturæ suæ educari, nisi pater & mater perpetuo nexu inter se socientur, vt dictum est. Quare talis societas est secundum inclinationem hominis naturalem, & catenus ex iuræ naturæ.

Vnde initio mundi tenebantur homines, ex præcepto naturæ, matrimonium inire; siquidem ex iure ipso naturæ tenebantur Deo famulari, quoad propagationem generis humani. Hæc autem propagatio rectè fieri non poterat, nisi vir & foemina matrimonio simul coniungerentur, vt dictum est. Quare talis coniunctio erat præcepta, ex iure ipso naturalis, seu citra omnem præceptum Dei positum.

CONCLUSIO II. Matrimonium est verum nouæ legis Sacramentum.) Est de fide, definita in Concilio Trident. sess. 7: de sacramentis in genere

DE POENITENTIA, CAP. XI. 237

can. 8. & sess. 24 can. 1. Ex quibus locis constat 1. matrimonium esse verum sacramentum. 2. esse sacramentum nouæ legis. 3. illud à Christo esse institutum. Vnde colligi potest, matrimonium ante aduentum Christi, non fuisse verum sacramentum gratiam conferens.

Nonnulli contra hoc corollarium tria obiiciunt. Primò illud Pauli ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, quod de coniugio Adæ & Eux intelligi volunt. Respondent aliqui Apostolum agere dumtaxat de matrimonio Christianorum. Sed meliùs dicitur ibi sacramenti nomen latè sumi, pro signo conjunctionis Christi & Ecclesiæ, quod ad rationem sacramenti non sufficit, vt ex dictis satis superque intelligitur.

Secundò obiiciunt, Deum Genes. 2. benedixisse coniugio Adæ, & Eux. Dei autem benedictio, cum efficax sit, gratiam confert. Qua matrimonio primorum parentum gratia collata fuit, & in eo aliis promissa. Vnde apertè sequitur, matrimonium ab eo tempore esse sacramentum. Respondeo, si hoc argumentum quicquam probat, eo concludi non tantum coniugium primorum parentum, sed etiam aliorum animalium coniunctio-

nem gratiam habere adiunctam, & verum esse sacramentum. Sicut enim creatis primis parentibus, Scriptura refert Deum benedixisse illis, & dixisse, Crescite, & multiplicamini. Ita productis reptilibus, & volatilibus, scribit Deum illis benedixisse, & dixisse, Crescite, & multiplicamini.

Tertio arguunt ex Leone Magno, qui epist. 29. cap. 4. docet, nuptias sic ab initio fuisse institutas, ut haberent in se Christi, & Ecclesie sacramentum. Respondent aliqui, illud ab initio, non esse intelligendum de initio mundi, sed de ipso initio institutionis matrimonij facte à Christo. Verum facilius & verius dici potest, significationem illam, quam Leo tribuit coniugio, non sufficere ad rationem sacramenti proprie dicti, quale nos in noua lege exigimus, ut ante dictum est.

CONCLUSIO III. Matrimonium iniuri non potest inter Christianos, quin sit sacramentum; non est tamen sacramentum, quod ex dispensatione summi Pontificis contrahitur, inter baptizatum, & non baptizatam.) Prior pars est communis Theologorum qui docent, rationem contractus civilis & sacramenti, ita iniuriam in matrimonio noue legis coniungi, ut impossibile sit baptizatos valide ma-

rimonium contrahere, in ratione contractus, quin illud simul contrahant, sub ratione sacramenti. Fundamentum autem præcipuum sumitur ab autoritate Conciliorum Florent. & Trid. quæ cum definiant matrimonium fidelium verum esse sacramentum, eaque definitio sit generalis, de omni matrimonio, inter baptizatos validè contracto, intelligi debet.

Hinc autem collige, matrimonia quod contrahitur per procuratorem, cum sit validum in ratione contractus, habere veram rationem sacramenti. Unde sequitur eos qui ita contrahunt, debere esse in gratia, quo tempore procurator eorum nomine contrahit. Quia aliàs indignè susceperent hoc sacramentum, quod pro viuis est institutum.

Posterior pars ostenditur, quia sicut in utroque coniuge non est nisi unum numero sacramentum. Ergo si eorum alter est incapax huius sacramenti, matrimonium in alio sacramentum esse non poterit. Porro cum baptismus sit ienna aliorum omnium sacramentorum, certum est personam non baptizatam, nullum ex reliquis sacramentis validè suscipere posse.

Dices, hanc rationem supponere rem falsam, nimirum unum numero matrimo-

nium esse in duobus, quod videtur impossibile, cum vnum numero accidens non possit esse in duobus subiectis realiter distinctis. Respondeo matrimonium à nobis considerari vt est ens aliquod morale, quomodo non repugnat esse vnum in duabus personis. Sicut in omnibus Cardinalibus est vnica potestas ad eligendum summum Pontificem. Oppositum autem intelligitur de accidente physico, quod repugnat esse simul idem numero in subiectis distinctis.

Sed contra hoc, sunt qui obiiciunt illud Pauli 1. Cor. 7. Sanctificatus est enim vir infidelis, per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Ex quibus verbis colligunt, virum fidelem qui nubit infideli, sanctificari per sacramentum Matrimonij, ipsumque iam sanctificatum coniugem infidelem sanctificare.

Verum non loquitur Paulus hoc loco de sanctificatione per sacramentum, sicut neque de sanctificatione vnus coniugis ab altero, ex opere operato. Eiusmodi enim sanctificatio imaginaria est, & omni fundamento destituta. Sensus ergo est, quòd vir infidelis simul degens cum vxore sancta & fidele, illius exemplo, conuersatione, & precibus paulatim ad iusti-

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 241

iustificationem disponi potest. Eo modo quo Valerianum à sancta Cæcilia, & Adrianum à sancta Natalia conuersos fuisse historiæ testantur.

Vbi aduerte 1. iam dicta esse intelligenda de matrimonio, quod ex dispensatione summi Pontificis, contrahitur inter baptizatum, & non baptizatam. Nisi enim talis dispensatio habeatur, matrimonium erit nullum, etiam in ratione contractus; quia infidelitas consuetudine Ecclesiæ, impedit iam matrimonium, quod fidelis cum infideli contrahere vellet, & contractum dirimit; licet initio nascentis Ecclesiæ, oppositum esset in usu.

Aduerte 2. Quando infideles baptizantur, matrimonium ab iis antea contractum, non fieri sacramentum. Ratio est, quia matrimonium spectatum, prout continet rationem sacramenti, essentialiter est contractus initus inter duos baptizatos. At in casu proposito, hoc reperiri non potest. Nam imprimis dum infideles baptizantur, nullus fit contractus de nouo, neque fieri potest, cum nemo possit dare quod suum non est, & antea factus non existit. Deinde quando præcedens contractus fiebat, illi non erant baptizati: ergo in eorum matrimonio nunquam reperitur id totum, quod simul de matrimonio,

L

necessarium est, vt ad sacramenti dignitatem eleuetur.

CONCLUSIO IV. Consensus mutuus contrahentium verbis, aliisue signis externis expressus, habet rationem materiæ, & formæ in hoc sacramento. Ipsi verò contrahentes sunt ministri illius.) Prior pars ita debet intelligi, vt consensus mutuus habeat rationem materiæ, quatenus mutuam traditionem corporum complectitur: rationem verò formæ, quatenus mutuam acceptationem continet. Cum enim traditio sit quid incompletum, & indeterminatum, donec perficiatur per acceptationem, meritò illa materiæ, hæc formæ rationem obtinet.

Confirmatur: nihil enim est in matrimonio, cui commodius ratio materiæ, & formæ competere possit. Quod enim verba Sacerdotis, de quibus potest esse aliqua difficultas, non habeant rationem formæ, ex eo patet, quia ex communi sententia valere potest matrimonium: etsi Sacerdos non loquatur; cum tamen sacramentum stare non possit, absque forma sua essentiali.

Accedit quòd forma profertur debet super materiam præsentem, & sufficienter applicatam: hoc autem interdum fieri

non potest, quando nimirum matrimoniū contrahitur per procuratorem inter absentes: tunc enim Parochus non est præsens, nisi vni eorum qui nubere volunt, & consequenter non potest proferre verba, supra materiam ab absente exhibitam. Quare dici non potest, quod forma essentialis huius sacramenti in verbis Sacerdotis consistat.

Posterior pars suadetur, tum quia sacramentum Matrimonij essentialiter est contractus: at in contractu nullus alius assignatur minister, præter ipsos contrahentes, qui soli se mutuò obligant, & contractum efficiunt. Tum quia in Concilio Florent. in instruct. Armenorum sic habetur. Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus, per verba de præsentibus expressus. Si autem Sacerdos esset minister huius sacramenti, ipse esset causa efficiens matrimonij. Et in eadem instructione, etsi pro aliis sacramentis assignetur minister, non tamen pro matrimonio. Tum denique quia licet post Concilium Trident. præsentia Parochi sit necessaria, ad validitatem matrimonij: antea tamen valebat matrimonium, etsi Sacerdos non adesset; imò & nunc etiam valet in locis vbi Concilium illud non est receptum. At sacramentum non

valet, sine ministro ad illud essentialiter
requisito; ergo Sacerdos non est mini-
ster matrimonij.

Neque refert 1. quòd in dicta instru-
ctione statuatur, sacramenta tribus con-
stare, rebus, verbis, & ministro. Sicut
enim matrimonium ab ea regula excipi-
tur, quantum ad verba, quorum loco alia
signa substitui possunt, ita & quoad mi-
nistrum, à suscipientibus distinctum, ex-
cludi debet. Quanquam neque hoc sa-
cramentum sine ministro peragitur, cum
ipsi contrahentes sint ministri, vt di-
ctum est.

Neque refert 2. quòd ex præscripto
Concilij Trident. Parochus viro & mu-
liere interrogatis, eorumque consensu
audito, dicere debeat verba illa. Ego vos
in matrimonium coniungo: eiusmodi
enim verborum sensus non est, Ego ef-
ficio coniunctionem inter vos; sed, ego
declaro, vel approbo coniunctionem ve-
stram, Etenim cum soli coniuges con-
trahant, ij soli ad coniunctionem mu-
tuam, vt illius causæ concurrunt. Vnde
singuli dicere possunt, Ego me tibi con-
iungo.

Accedit quòd si Sacerdos esset verus
minister matrimonij, & verba illius essent
de essentia confirmationis sacramenti,

Concilium determinatè pro omnibus locis assignaret certa verba, vt patet in aliis omnibus sacramentis. Hoc autem non præstat, sed tantum iubet, vt Parochus proferat verba superius allata, aut alia, secundum consuetudinè Prouinciæ. Quid, quod etsi Parochus aliqua verba proferre debeat, id tamen, vt infra dicemus, ad valorem matrimonij non requiritur.

CONCLUSIO V. Consensus matrimonij ad eò debet esse liber, vt metus cadens in virum constantem matrimonium irritet.) Ratio est, quia licet metus non cogat voluntatem, & quod metu compulsi volumus, liberè velimus; quia tamen matrimonium est res maximi momenti, & in eo multa sunt onera ferenda, meritò Ecclesia ad valorem illius exigit maiorem, & pleniorè libertatem, quàm sit in consensu, qui extorquetur per metum, cadentem in constantem virum. Eò vel maximè quia ex matrimonio metu contracto, innumera mala oriri possunt.

Porro ad intelligentiam huius resolutionis, nonnulla obseruanda sunt. Primò nos loqui de metu ab extrinseco, seu à causa libera incusso. Vnde si quis metu inferni contraheret cum sua concubina, matrimonium esset validum. Quia nimi-

rum metus tunc prouenit ab intrinsecò per modum naturæ, non autem ab agente libero matrimonium extorquente.

Secundò aduerte. prædicta esse vera, quando metus ab extrinsecò incutitur, animo cogendi ad matrimonium: Si enim alia de causa metus incutiatur, contractus erit firmus. Hinc si quis capite plectendus, ob crimen aliquod à se patratum, vt pœnam illam euaderet, cum aliqua contraheret, matrimonium illius esset firmum & ratum: quia talis tunc non inducitur ab alio ad matrimonium, sed ipsemet sponte eligit medium illud, vt malum præsens euitet.

Tertiò ad irritandum matrimonium, requiritur vt metus, iniuste incutiatur. Nam si metus iuste sit incussus, matrimonium non irritatur. Vnde si quis minatur mortem per se, & priuata auctoritate inferendam, dormienti cum filia, nisi eam accipiat in vxorem, coniugium inde secutum est nullum. Secus verò si tantum minaretur accusaturum coram Iudice.

Quartò requiritur metus grauis, qualis dicitur ille qui communiter homines constantes grauiter terret, eosque ad res magni momenti aggrediendas inuitos compellit. Qualis est metus mortis, gra-

vis infamiae, aut notabilis amissionis bonorum temporalium, &c. de quibus prudenter iudicandum est, spectatis omnibus circumstantiis, quæ res ut plurimum variare solent. Non sufficit autem levis suspicio imminentis mali, sed moralis certitudo requiritur, ac præterea opus est ut aliâ viâ quàm per matrimonium, malum illud vitari non possit. Sufficit autem siue nobis, siue parentibus, siue aliis, arctissimo amicitiae vinculo nobis coniunctis, immineat; quia parentum, & amicorum mala nostra reputamus.

CONCLUSIO VI. Contractus initus sub conditione de futuro, valere incipit adueniente conditione, non ante.) Ratio est, quia contrahentes verè intendunt contrahere, si talis conditio, extiterit; vnde, eâ positâ, eorum consensus est absolutus. Contra verò, si ea non adueniat, non intendunt contrahere: ergo in primo casu valet matrimonium; in secundo minimè.

Nota 1. conditionem honestam, quæ est contraria substantiæ matrimonij, illud non irritare, ut si quis dicat, contraho tecum, si modo te ob liges, ad castitatem perpetuò seruandam. Ratio est, quia dominium alicuius rei ab illius usu distinguitur. Quare cum per allatam condi-

tionem non tollatur dominium, quod contrahentes sibi mutuò tradunt, in propria corpora, sed tantum vsus illius dominij impediatur; hinc fit, vt sub ea conditione valeat matrimonium, quod essentialiter consistit in mutuo corporum dominio.

Nota 2. quando consensus matrimonij suspenditur, per conditionem de futuro, adueniente tali conditione, matrimonium fieri validum, sine nouo villo consensu; dummodo prior consensus in vtraque parte habitualiter perseueret, & non sit retractatus, vt patet in aliis contractibus. Vnde colligere potes, eum qui cum duabus contraxit de præsentì, apposta conditione de futuro, esse maritum illius, cuius conditio primò aduenit; etsi fortè cum illa posteriori loco contraxerit. Secus autem dicendum est, si vtraque conditio simul impleatur, tunc enim neuter contractus tenet, quia perinde est, ac si idem simul cum duabus contraxisset, in quo casu nullum est matrimoniù.

An autem in consensu conditionato, necesse sit ad valorem matrimonij, vt constet Parocho conditionem esse adimpletam, dubium esse solet inter authores, quorum alij affirmatiuam, alij negatiuam partem tuentur. Ego verò existimo, in iis

locis in quibus Concilium Tridentinum est receptum, debere Parrochum implementationi conditionis interesse; aliàs matrimonium non tenere, quod similiter de testibus affirmandum est. Et ratio est, quia alioqui contrahentes possent negare conditionem fuisse impletam, ac proinde resilire in foro externo: vnde sequerentur grauissima incommoda, ad quæ vitanda instituit Concilium, vt contractus ineatur coram Parocho, & testibus; quòd non solum intelligi debet, de contractu inchoato, sed etiam de perfecto & absoluto, qualis non est, ante conditionis aduentum, si sit conditionalis.

Quæritur etiam, an matrimonium contractum sub conditione de futuro, valeat statim atque apponitur conditio, siue id innotescat contrahentibus siue non. Respondeo non valere, donec ipsis constet conditionem extare. Quia vt valeat matrimonium, debent contrahentes sibi mutuò aliquo signū externo, significare determinatè consensum suum; at quando nondum sciunt conditionem appositam extare, signum quod adhibuerunt, non magis significat consensum, quàm dissensum illorum, vt patet, si hoc modo contraxerint; *contraho tecum, si pater tuus*

hoc, vel illud fecerit, aut dixerit. Etsi enim à parte rei conditio illa sit impleta; tamen quamdiu contrahentes id ignorant, verba prædicta non magis ipsis significant assensum, quàm dissensum; & ij quorum in præsentia fuerunt prolata, non magis intelligunt eos consentire, quàm dissentire. Quare quamdiu ignorantia illa durat, verba prædicta, aut similia, non sunt satis efficacia, ad matrimonium constituendum.

CONCLUSIO VII. Ut consensus matrimonij sit validus, debet coram Parocho, & testibus declarari, in iis locis in quibus receptum est Concilium Trident.) Quod ut clariùs percipi possit: Aduertendum est primò, ad valorem matrimonij requiri proprium Parochum: quo nomine intelligimus Parochum, in cuius Parochia contrahentes maiori anni parte, domicilium habent constitutum. Quod si contrahentes in diuersis Parochiis habitant, non opus est ad valorem matrimonij, ut vtriusque Parochus matrimonio intersit; sed alterutrius præsentia sufficit, siue ille assistat in propria Parochia, siue in Parochia contrahentis sibi non subditi, siue in Parochia omnino aliena. Sicut enim Parochus extra propriam Parochiam, potest sibi subdito valide absolvere à peccatis, ita eorum ma-

matrimonium validè interesse potest.

Secundò aduerte, non opus esse vt Parochus assistens matrimonio sit Sacerdos, quia hæc præsentia non est actus ordinis. Potest autem Parochus non Sacerdos, validè exercere omnes actus, qui à potestate ordinis non pendent.

Tertiò nota, ex commissione, vel licentia Parochi, posse alium validè assistere matrimonio. Qui autem ita assistit, debet esse Sacerdos, vt colligitur ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimonij: non tamen requiritur, vt eiusmodi Sacerdos ab Episcopo sit approbatus. Sicut autem potest Parochus matrimonio subditorum validè assistere, extra propriam Parochiam; ita & Sacerdos, cui facultas ab eo demandata est, assistendi matrimoniis, quæ ab illius parochianis celebrantur.

Quartò aduerte Parochum, vel alium ab eo deputatū, debere esse præsentē contractui matrimonij, non solum corporaliter, sed etiam moraliter, seu cum aduertentia & usu rationis; quia aliàs non posset testari, matrimonium initum fuisse. Quæ etiam ratio est, cur debeat actu attendere, ad ea quæ peraguntur: si enim quândiu fit contractus mente vagetur, quomodo, testari poterit matrimonium

ritè peractum esse? Hoc certè perinde erit ac si dormiret, vel omnino abesset.

Porro quia ideò solùm requiritur Parochus, ad valorem matrimonij, vt de eo in foro externo, quoties opus fuerit testari possit; hinc fit vt matrimonium sit ratum, etsi Parochus vi detineatur, & à fortiori, si dolo adducatur ad locum, vbi matrimonium celebratur, vel casu ibi reperiat, dummodo aduertat quæ aguntur: quâvis grauitè peccent, qui ita contrahunt.

Quintò obseruandum est, ad valorem matrimonij præter Parochum, requiri tres, vel vt minimum duos testes, vt patet ex Concilio Trid. loco citato; illi autem debent interesse humano & morali modo, vt de Parocho diximus. Vnde infantes, stulti, ebrij, & similes inualidè assistunt. Debent etiam simul interesse cum Parocho, neque sufficeret assistètia successiua. Non tamen requiritur, vt sint testes omni exceptione maiores, id est tales, vt nullum habeant vitium ex iis, ob quæ iure à testimonio ferendo repelluntur, & iis in foro externo fides minimè adhibetur. Vnde excommunicati, infames, parentes, mulieres, serui pueri ratione vtentes matrimonio validè assistunt.

Sextò ad matrimonium præmitti debent, ex præcepto, denunciations, vt patet ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 1. de

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 253

reform. matrim. ita vt tã Parochus, quàm contrahentes, eas sine dispensatione ordinarij, aut legitima causa omittentes, peccent mortaliter. Per denunciations autem intelliguntur monitiones quædam, quæ præmittuntur matrimonio, vt si quis nouit impedimentum aliquod inter contrahentes, illud reuelet. Et illæ monitiones fieri debent tribus diebus festis, qui se immediatè non consequantur, idque in Parochia vtriusque contrahentis.

Septimò nota, eum qui nouit aliquod impedimentum inter contrahentes, tenei illud reuelare Pastori: quod verum est, etiam si impedimentum sit occultum, & qui illud nouit secretò, extra confessionem, illud audierit, & iuramento addito promiserit se non reuelaturum. Excipiendus est tamen casus, in quo reuelanti graue aliquod damnum immineret, aut ea reuelatio magnum scandalum paritura esset: vel si ille à quo impedimentum audiuit, non esset fide dignus.

Statim autem ac Pastor audiuit subesse impedimentum, moneat secretò contrahere volentes, vt à matrimonio desistant. Si renuunt, non interfit eorum matrimonio, sed ad Ordinarium deferat eorum impedimentum. Ordinarius verò, si impedimentum legitimè probetur, matri

monium impediatur. Quòd impedimentum nihil est aliud, quàm peccatum mortale occultum, non potest Parochus eos publicè petentes repellere, ut facillè est intelligere ex iis quæ diximus, de indignè accipientibus ad Eucharistiam.

CONCLUSIO VIII. Matrimonium validè contrahi potest, inuitis parentibus.) Ita communiter Theologi post Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimonij. Ratio est, quia omnia quæ spectant ad essentiam matrimonij adhiberi possunt, etsi parentes non consentiant, nempe materia, forma, & ministri, qui sunt ipsi contrahentes, & præterea Parochus, cum aliis duobus testibus: quare nulla est ratio, cur contractus matrimonij tunc non valeat. Quod si quidam canones exigunt parentum consensum, intelligendi sunt de existentia ex honestate & decencia, non ex necessitate sacramenti. Si quæ vero leges tale matrimonium irritant, eæ iure canonico sunt abrogatæ, ex communi sententia.

Vbi pauca aduertenda sunt. Primò interdum esse peccatum mortale non obedire parentibus, certum matrimonium præcipientibus, quando verbi causa, tale matrimonium valdè conducere, ad componendas graues inimicitias, ortas inter

parentes eorum qui nubere debent, & propter similes causas. Quod intellige, dummodo filius, cui imponitur tale præceptum, statum matrimonialem amplecti velit: si enim vult religionem ingredi, non tenetur parentibus obedire, nisi in casu, quo ipsi essent in magna necessitate constituti, & nullum esset medium aptum, ad subleuandam eorum indigentiam, præter matrimonium ab illis imperatum.

Secundò nota, aliquando excusari à peccato mortali filium, qui nuptias à parentibus oblatas, & præceptas reiicit, vt si parentes velint eum contrahere cum fœmina infami, vel impudica, aut leprosa, &c. Idemque dicendum est de eo, qui ex iusta causa, parentibus inuitis, cum aliqua contrahit; vt qui verbi causa à parentibus nimis asperè tractatur, aut quia vigesimum quintum annum excessit & parentes de quærenda ei vxore, nullo modo sunt solliciti.

Tertiò nota, non posse parentes licitè saltem graui metu iniecto, compellere filios ad statum matrimonij amplectendum, aut ad contrahendum cum hac, vel illa. Quia cum in eo statu quædam sit seruitus perpetua, homo qui natura liber est, ad illum sponte se obligare debet.

Similiter peccant parentes, qui sine iusta causa impediunt, quominus eorum liberi matrimonium ineant. Non tamen incurrunt. Excommunicationem latam in Concilio Trid. sess. 24. cap. 9. de reformat. matrimonij; quia illa tantum fertur contra dominos temporales, & Magistratus, aliosque iurisdictionem in foro externo habentes, qui subditos, vel alios cogunt, ne liberè matrimonium contrahant.

CONCLUSIO IX. Quando alter contrahentium fictè consensit, satis est ad valorem matrimonij, si ille solus postea verè, & ex animo consensum præbeat.) Ratio est, quia ad valorem matrimonij requiritur, & sufficit vtriusque consensus: in casu vero prædicto consensus vnus de nouo ponitur; alterius vero consensus adhuc perseverat, vt supponimus: Ergo vterque consensus sufficienter concurrat, ad constituendum verum matrimonium.

Deinde, si ille qui iam actu consentit, nullo pacto antea consensisset, validè contraheret cū alio cuius consensus moraliter perseverat. Quidni ergo idè præstabit, etsi inualidè cōsenserit? Moneo tamen securius esse, si vterque consentiat, & ita consulendum, nisi periculum esset, ne qui consensit sciens alterum non consensisse,

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 257

atque adeo matrimonium esse nullum, vellet resilire; aut inde sumpturus esset occasionem odio habendi, vel spernendi eum qui non consensit. Hæc enim & similia accuratè, & cum magna prudentia expendi debent.

Hic autem observandum est, resolutionem intelligi in casu, quo matrimonium inualidè fuit celebratum, ex defectu consensus vnius partis duntaxat: si enim neuter contrahentium consensit, vterque debet nouum consensum elicere, eumque signo aliquo externo exprimere.

Porro nonnulli authores ponunt discrimen inter priorem, & posteriorem casum; quod in priori sufficiat, si ille qui priùs fictè consenserat, interius consensum edat, nullo adhibito signo externo. In posteriori verò, requiratur nouus vtriusque consensus, signo externo manifestatus.

Verùm non capio eiusmodi discrimen: nam non minùs in vno, quàm in alio casu requiritur, vt signum externum à consensu interno procedat: signum autem priùs adhibitum ab eo qui fictè consensit, non poterat procedere à consensu futuro, & consequenter illud non poterat esse signum eiusmodi consensus. Quare de nouo aliud signum, quo nouus con-

consensus exprimat, adhibendum est. Unde si matrimonium fit per procuratorem, non satis est quod ille qui fictè procuratorem constituit, interiùs fictionem reuocet; sed præterea opus est, vt talis reuocatio fiat signo aliquo externo, quod procuratori innotescat.

CONCLUSIO X. Quando matrimonium fuit inualidum, ob aliquod impedimentũ dirimens, requiritur nouus vtriusque consensus.) Explico. Titius contraxit cum Berta, existimans maritum illius mortuum esse. Elapsis aliquot mensibus vel annis, eorũ alter certò scit, Bertæ maritum fuisse superstitem, tempore quo initus fuit contractus, postea verò è viuis excessisse. In eo casu, cum prior ille contractus, ex parte vtriusque coniugis inualidus fuerit, ob impedimentum dirimens, non tantum ab eo qui impedimentum nouit, verum etiam ab alio coniuge, qui illius impedimenti non fuit conscius, consensus iterum est reuocandus, ac signo aliquo externo exprimendus.

Quo loco obseruandum est primò, quando alter dumtaxat coniugum est conscius impedimenti, alium debere certiore fieri de nullitate prioris matrimonij, vt ambo de nouo consentiant. Causa tamen nullitatis occultanda est,

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 239

nisi coniuges ita se mutuò diligant, vt nullum sit periculum, si ea detegatur. Quòd si probabiliter dubitatur, virum magnas turbas excitaturum, si sciat matrimonium antea contractum ob impedimentum aliquod dirimens, inuvalidum fuisse, satis est si mulier cautè, & dissimulanter curet eum de nouo consentire, & ipsa vicissim consentiat, vt si ita dicat. Me ne ita diligis, vt si nullum inter nos esset matrimonium, de nouo mecum contraheres, & ex nunc vis meus esse maritus? Eo autem assentiente, mulier eodem modo consentiat.

Non sufficeret autem, si vir solum diceret, vellem te ducere in vxorem, si nullum inter nos esset matrimonium, sed requiritur vt actu intendat contrahere, & dicat, volo tecum contrahere, si fortè matrimonium fuit inuvalidum, aut quid simile. Quia in priori casu non ponitur voluntas contrahendi, sed esset ponenda sub conditione, quomodo nihil operari potest. In hoc tamen consensu exigendo, magna opus est vxoris prudentia, & Confessarius hac in re eam instruere debet.

Rursus obseruandum est, eos qui falsò existimant, impedimentum aliquod subesse, & eo stante, matrimonium validè contrahi posse, validè contrahere, si ma-

trimonium simul ineant. Ratio est, quia cum à parte rei nullum inter eos sit impedimentum, vt falsò arbitrantur, & aliunde verè intendant contrahere, nulla ratio est cur eorum consensus non sit ratus. Imò propter eandem rationem, etsi credant matrimonium validè contrahi non posse, cum eo impedimento quo se ligatos esse falsò opinantur, matrimoniū inter illos ritè perficitur, si mutuos consensus edant, quantum possunt.

Prætereà aduerte, consensum de nouo elicatum ab illis qui inualidè contraxerunt, quique falsò existimant contractum ab illis celebratum ratum esse, non sufficere vt inter illos verum matrimonium existat. Cuius ratio est, quia ille qui ita consentit, non vult de nouo contrahere, sed priorem tantummodo contractum, quem ratum arbitratur, posteriori illo consensu approbare, & ratificare, quod fieri non potest; quia cum prior contractus sit nullus, ratificari non potest.

Observandum denique, quando matrimonium, inualidè coram Parocho, & testibus propter impedimentum aliquod occultum, celebratum fuit, non opus esse, vt contrahentes iterum coram illis consentiant; sed satis esse, si priuatim mutuos consensus edant, & exterius expri-

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 261

mant. Ratio est, quia finis legis latæ à Concilio Trident. de adhibendo Parocho & testibus, ad valorem matrimonij, non se extendit ad casum, de quo agimus. Quia cum matrimonium coram Parocho, & testibus celebratum fuerit, si quis contrahentium resiliere vellet, ab Ecclesia impediretur, cum nullitas matrimonij sufficienter probari non possit, vt supponimus.

Contra verò si impedimentum, ratione cuius matrimonium inualidè contractum fuit, sit adeò notum, vt sufficièter quoad forum externum, probari possit, debent contrahentes iterum coram, Parocho & testibus, consensus mutuos exprimere. Quia cum ex vna parte prior contractus irritari possit, propter probationes quibus innititur, ex alia vero posterior, si sine Parocho & testibus celebretur, in foro externo probari nequeat; posset ita contrahentes, relicta vxore, cum qua secreto contraxit, alteri nubere; & ita sequerentur incommoda illa, quæ Conciliū summopere vitare intendit.

CONCLUSIO XI. Mortuo vno coniuge, potest alter iterum nubere: non licet tamen nunc eidem viro, plures simul vxores habere, etsi aliàs licuerit.) Priorem partem tradunt omnes Catholi-

ci, contra Montanistas, & Nouatianos, qui secundas nuptias, vt illegitimas damnabant, quorum errorem amplexus est Tertullianus, vt liquet ex lib. de Monogamia quem ideò Hieron. cap. 1. ad Titum, hæreticum esse docet.

Hoc autè probatur apertissimis Scripturæ testimoniis. Ad Rom. 7. inquit Paulus, Quæ sub viro est mulier, viuente viro alligata est legi; si autem dormierit vir eius, soluta est à lege viri, vt non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Et 1. ad Cor. 7. Si dormierit vir eius, liberata est à lege, cui vult nubat, tamen in Domino.

Vbi notandum est, Apostolum non dicere, si dormierit vir eius primus, aut secundus, sed absolutè vir eius, vt ostendat mulierem, mortuo primo viro, cum secundo posse contrahere; mortuo secundo, cù tertio, & sic deinceps. Quæ ratio est, cur Hier. in ep. 50. dicat, se concedere secundas nuptias, nec damnare trigamosimo nec si dici possit, octogamos. Et Epist. II. refert se Romæ vidisse virum, qui sepelierat viginti vxores, & qui tandem cōtraxit cum muliere, quæ sepelierat viginti viros, neque tot nuptias dānat.

Quamquam negandum non est, esse aliquod incontinentiæ signum, multoties

DE MATRIMONIO CAP. XI. 263

nubere, Vnde Patres interdum paulo asperé agunt in eos, qui sæpius nubunt; non autem quod secundas, aut tertias nuptias, vt malas & illicitas damnent, vt hæretici ipsis imponunt.

Dices secundas nuptias ab Ecclesia non benedici, quod signum est ab illa non approbari. Egregia ratio, quasi vero Ecclesia pateretur, nuptias secundo contrahi, nisi eiusmodi nuptias approbaret. Nō igitur ideo benedictionem denegat secundis nuptiis, quod eas damnet, aut non approbet; sed quia ille qui secundo contrahit, benedictionem in prioribus nuptiis accepit, & congruum non videtur, vt eadem res bis solemniter benedicatur, vt patet in templo, altari, calice aliisque rebus sacris, quæ non nisi semel benedici solent.

Nihilominus in variis locis consuetudine receptum est, vt nuptiæ secundæ benedicantur, si mulier alias non nupsit, & vir tantum sit viduus. Imo Ioan. XXII. statuit vt secundæ nuptiæ benedicerentur, quando vnus contrahentiū siue vir, siue mulier nūquā alias cōtraxit, ne alter propter alterū benedictionis gratia priuetur.

Posterior pars est de fide, vt constet ex Conc Trid. sess 24 can. 2. his verbis. Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege di-

uina esse prohibitum, anathema sit. Probatum autem ex c. 19. Matt. ubi Christus reducit matrimonium, ad primam illius conditionem, quam habebat, quando primi parentes matrimonium inierunt, & reuocat facultatem Iudæis concessam, dimittendi uxores, & pluribus nubendi. Vnde Paulus 1. Cor. 7. monet, ut vnusquisque suam uxorem habeat, vitandæ fornicationis causa, suam inquit, id est vnā, non autem duas, aut tres, vel plures.

Obiici solet aduersus posteriorem hanc partem, exemplum Valentiniani Imperatoris pij & Catholici viri, qui legem promulgauit, vt liceret vnicuique plures uxores sumere, teste Socrate lib 4. cap. 27. Respondent aliqui meritò Imperatorem illum reprehendi, quòd ausus fuerit legem à Christo laram abrogare, & contrariam statuere, quo facilius libidinem suam explere posset, ducendo aliam uxorem, primā, ex qua Gratianum genuerat, superstite.

Alij dicunt, eam esse meram Socratis, hominis Arriani, calumniam: si enim Valentinianus tale edictum promulgasset, viri sanctissimi Damasus, Hieron. Ambros. & August. qui circa illius tempora vivebant, totis viribus illi restitissent, & nefandam

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 265

fandam illius impudicitiam scriptis damnassent, quod tamen minimè fecerunt. Quin eximia illius Imperatoris castitas, à variis authoribus celebratur.

CONCLUSIO XII. Matrimonium ratum & nondum consummatum dissolui potest quoad vinculum, tum per professionem Religionis, tum per dispensationem summi Pontificis; non autem consummatum.) Prima pars est definita in Concilio Trident. sess. 24. can. 6. in hunc modum. Si quis dixerit matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius coniugum, non dirimi, anathema sit.

Vbi nota, dari à iure duos menses à tempore contractus, vt interim coniuges deliberent, an religionem ingredi velint, nec ne, & si intra illud tempus, vnus eorum religionem ingreditur, tandem anno nouiciatus expleto, in iis saltem locis vbi Concil. Trid. est receptum, & professione solemniter ab eo coniuge emissa, poterit alter qui in saeculo remansit, alias nuptias contrahere.

Aduerte etiam, quòd etsi probabile sit, per illud bimestre posse coniuges sibi debitum denegare, etsi non cogitent de religione, contrarium tamen videtur probabilius. Quia cum statim à tempore
de Matrimonio. M

M

contractus, alter habeat potestatem in corpus alterius, potest quilibet debitum exigere quando voluerit, & alter tenetur reddere, nisi in casibus à iure exceptis, qualis est ille duntaxat, in quo alter coniux cogitat de religione: tunc enim dantur duo integri menses, vt deliberet, an debeat ingredi, nec ne, & interim debitum denegare petenti. Quòd si de ea re non cogitat, tenetur reddere.

Secunda pars manifesta constat experientia. Nam sæpe videmus summum Pontificem in matrimonio rato dispensare, & illud dissolvere; ac multi authores fide digni, testantur suo tempore varios Pontifices in ea re dispensasse. Legatur Nauarr. in summa cap. 22. n. 21. vbi affirmat, varios coniuges suo consilio petisse dispensationem matrimonij rati, eamque obtinuisse à Paulo III. & Pio IV. Legatur etiam Henriquez lib. 11. cap. 8. vbi testatur Gregor. XIII. eadem die vndecim matrimonia rata dissoluisse. Idem scribunt plures alij authores, de quorum fide dubitare non licet. Quis autem credat in re adeò graui, Ecclesiam quæ à Spiritu sancto regitur, & illuminatur, errare?

Tertia pars est de fide, definita in Concilio Trident. sess. 24. can. 3. probatur-

DE MATRIMONIO. CAP. XI. 267

que manifestè ex Scripturis: Marci 10.
 Quicumque dimiserit vxorem suam, &
 aliam duxerit, adulterium committit
 super eam, & si vxor dimiserit virum suū,
 & alij nupserit, mœchatur. Similiter
 Lucæ 16. Omnis qui dimittit vxorem
 suam, & alteram ducit, mœchatur, & qui
 dimissâ à viro ducit, mœchatur. Et Rom. 7.
 Nā quæ sub viro est mulier, viuente viro
 alligata est legi; si autem mortuus fuerit
 vir eius, liberata est à lege viri. Igitur
 viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit
 cum alio viro. Si autem mortuus fuerit
 vir eius, liberata est à lege viri, vt non
 sit adultera, si fuerit cum alio viro. Quæ
 & similia non nisi de matrimonio con-
 summato intelligenda sunt.

Notandum autem, hoc intelligi de
 matrimonio inito inter baptizatos: nam
 matrimonia infidelium consummata, etsi
 dissolui nequeant, quamdiu vterque con-
 iux permanet in infidelitate, aut quando
 vterque ad fidem conuertitur; si tamen
 vnus eorum ad fidem Catholicam con-
 uertatur, & baptismum suscipiat, & alter
 in infidelitate perseuerans, cum eo habi-
 tare renuat, aut nolit habitare sine con-
 tumelia Creatoris, vel pertractione ad
 peccatum mortale, potest fidelis cum alio
 nuptias contrahere, vt patet ex cap.

quanto, & ex cap. Gaudemus. de diuor-
tiis. Cùm enim in eo casu fidelis tenea-
tur vitare consortium infidelis, & Chri-
stus aliunde nolit obligare recens con-
uersos ad fidem, ad perpetuam castitatem:
quam non omnes capiunt, Matth. 19 hoc
enim graue onus esset, & suauitati legis
Euangelicæ parum consentaneum; con-
gruum fuit, vt in fauorem fidei, quæ con-
iugio præstat, possit fidelis matrimonium
dissoluerè cum priori coniuge, & alteri
de nouo contrahere.

SECTIO III.

De impedimentis Matrimonij.

CONCLUSIO I.

Quædam sunt impedimenta Matri-
monij, quæ dicuntur impediencia
tantum; quia scilicet impediunt, ne Ma-
trimonium licitè contrahatur: contra-
ctum tamen non irritant.) Ea his versi-
bus comprehenduntur.

*Ecclesia vetitum, nec nen tempus
feriatum:*

*Atque Catechismus, Sponsalia,
iungito votum,*